

บทที่ 3

ปัญหาในการรับฟังและสืบพยานเด็กในคดีอาญา

ปัญหาหลักของการรับฟังและการสืบพยานเด็กในคดีอาญานั้น เกิดขึ้นในชั้นพิจารณาาคดี คือ กระบวนการพิจารณาปัจจุบันนั้นไม่เหมาะสมสำหรับพยานที่เป็นเด็ก อย่างไรก็ตามต้องพิจารณาปัญหาดังกล่าวตั้งแต่ชั้นก่อนพิจารณาาคดี คือ ในชั้นสอบสวนเพราะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและมีผลมาถึงในชั้นพิจารณาาคดีด้วย ดังนั้นในบทที่ 3 จึงมีเนื้อหาหลักอยู่ 2 ส่วนคือ ปัญหาส่วนที่เกิดก่อนการพิจารณาาคดี และปัญหาในชั้นพิจารณาาคดี

1. ปัญหาของการสอบสวนพยานที่เป็นเด็ก

การสอบสวนก็เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ เป็นการเตรียมพยานหลักฐานเพื่อการพิจารณาาคดี และในการดำเนินคดีอาญาที่มีเด็กเป็นผู้เสียหาย หรือพยานนั้น ก็เพื่อค้นหาความจริงในคดีและเพื่อปกป้องดูแลเด็กเป็นพิเศษอีกด้วย ปัญหาในการสอบสวนเด็กที่เป็นผู้เสียหายจึงอยู่ที่ปัญหาในการค้นหาความจริงและการปกป้องเด็ก

1.1 ปัญหาในการค้นหาความจริงในการสอบสวนผู้เสียหายที่เป็นเด็ก ในการสอบสวนพยานก็เพื่อให้ได้ความจริงที่ถูกต้องเพื่อจะได้นำไปพิสูจน์ถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในการพิจารณาาคดีในชั้นศาล ปัญหาหลักที่จะเกิดในการสอบสวนพยานที่เป็นเด็ก ก็คือการบิดเบือนทำลายหลักฐานในการสอบสวนพยานที่เป็นเด็ก ซึ่งอาจจะเกิดโดยไม่เจตนาของผู้สอบสวน คือผู้สอบสวนไม่รู้เทคนิคในการสอบสวนเด็กและไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก หรืออาจจะเกิดโดยเจตนาคือ เป็นความต้องการของผู้สอบสวนโดยตรงหรือเกิดจากอคติของผู้สอบสวนที่มี

ต่อเด็กหรือคนที่เกี่ยวกับเด็กซึ่งจะทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้ในการสอบสวนผิดพลาดไป¹

กระบวนการในการสอบสวนไม่ใช่เป็นการหาข้อเท็จจริงจากเด็กแต่ฝ่ายเดียว แต่เป็นกระบวนการที่หาข้อเท็จจริงแก่เด็กด้วย เป็นกระบวนการเรียนรู้ คือ หาข้อมูลแก่เด็กโดยผู้สอบสวนด้วย เด็กจะได้รับรู้และเรียนรู้ข้อเท็จจริงหรือทัศนคติที่ผู้สอบสวนต้องการให้เด็กได้รับรู้ และจำเอาไว้ ซึ่งจะไปเปลี่ยนหรือลบล้างข้อเท็จจริงที่เด็กรู้มาจริง ๆ และจากการเรียนรู้และจำนี้ เด็กก็จะนำเอาสิ่งที่เด็กได้รับจากผู้สอบสวนไปใช้ในการสอบสวนครั้งต่อ ๆ ไป หรือไปใช้ในชั้นพิจารณา เพราะการที่เป็นเด็กได้รับรู้และจำในลักษณะนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กจะรับข้อมูลอย่างเป็นความรู้ของเด็กเองจริง ๆ (Subjective Reality) เด็กจะไม่รู้สึกว่าคุณหาข้อมูลหรือถูกจูงให้พูดโกหกหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงแต่อย่างใด²

สาเหตุที่พยานที่เป็นเด็กสามารถถูกจูงใจได้ง่าย ก็เพราะปัจจัยสองประการ คือ ปัจจัยในตัวเด็กเอง และปัจจัยในด้านผู้สอบสวน

ปัจจัยจากตัวเด็กเอง คือ ความสามารถของเด็กในการเป็นพยานโดยเฉพาะความจำของเด็ก (โดยเฉพาะเด็กที่อายุน้อยมาก ๆ) มีกระบวนการในการจำที่ใช้ได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่ดีเท่าผู้ใหญ่ ดังนั้น เด็กจึงอาจไม่แน่ใจในข้อเท็จจริงที่ตนเองจำมาจึงทำให้เด็กเกิดความหวั่นไหวได้ง่ายเมื่อเกิดการซักจูงหรือการให้ข้อมูลใหม่ ๆ ที่ผู้สอบสวนให้แก่เด็ก เด็กจึงรับข้อมูลเข้ามาได้ง่าย³

ปัจจัยในด้านผู้สอบสวน ซึ่งไม่ว่าผู้สอบสวนจะมีเจตนาที่จะบิดเบือนข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ตาม สิ่งที่ทำให้ผู้สอบสวนมีอิทธิพลเหนือเด็กหรือสามารถจูงใจเด็กได้ ก็คือ สถานภาพของผู้สอบสวนและเทคนิคในการสอบสวน

สถานภาพของผู้สอบสวนเป็นสถานภาพที่เหนือกว่าเด็ก คือ สถานภาพของความเป็นผู้ใหญ่และเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่าที่เด็กต้องเกรงกลัวและคล้อยตาม สถานภาพดังกล่าว

¹Thomas L. Feher, "The Alleged Molestation Victim, The Rule of Evidence, and the Constitution: Should Children Really Be Seen and not Heard?." p.239-240.

²Ibid., p.243

³Ibid.

มักจะครอบงำเด็กไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมให้เด็กคล้อยตาม หรือเด็กต้องพยายามให้คำตอบที่เด็กคิดว่าผู้สอบสวนต้องการคำตอบเช่นนั้น⁴ ส่วนเทคนิคการสอบสวน ก็คือ ลักษณะของคำถามที่ใช้ถามเด็ก เช่น การถามนำหรือการใช้คำถามซ้ำ ๆ การถามนำก็เพื่อพยายามครอบงำมีอิทธิพลเหนือเด็ก ถามเพื่อให้เด็กตอบในสิ่งที่ผู้สอบสวนต้องการให้ตอบตามที่ผู้สอบสวนคิดว่าควรจะเป็นมากกว่าจะให้เด็กให้ข้อเท็จจริงที่มาจากตัวเอง การถามคำถามซ้ำ ๆ ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าคุณถามไม่พอใจในสิ่งที่เด็กตอบไปแล้ว และทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าต้องตอบสิ่งใหม่ที่ไมใช่คำตอบเก่า⁵

1.2 ปัญหาในการปกป้องเด็กในชั้นสอบสวน กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กนั้น หลักสำคัญประการหนึ่ง ก็คือ การปกป้องเด็ก ดังนั้นในชั้นสอบสวนก็ต้องปกป้องดูแลไม่ให้เด็กเป็นผู้เสียหายต้องได้รับความทุกข์ทรมานจากกระบวนการในการสอบสวนเช่นเดียวกัน ในส่วนปัญหาของการสอบสวนนั้นในทางปฏิบัติปรากฏว่า ไม่มีปัญหาที่ทำให้เด็กได้รับความลำบากมากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะทัศนคติของผู้สอบสวนที่มีต่อกรณีผู้เสียหายเป็นเด็ก ผู้สอบสวนจะมีทัศนคติที่สงสารและเห็นอกเห็นใจผู้เสียหาย เนื่องจากความเป็นเด็กและเนื่องจากทัศนคติของมหาชนที่จะเห็นใจเด็กผู้เสียหาย เนื่องจากความเป็นเด็กและเนื่องจากทัศนคติของมหาชนที่จะเห็นใจเด็กผู้เสียหาย ทำให้ผู้สอบสวนต้องเอนเอียงเข้าข้างเด็ก มิฉะนั้นก็จะถูกวิจารณ์จากมหาชน⁶ ถ้าจะเปรียบเทียบกับคดีความผิดทางเพศที่ผู้เสียหายเป็นผู้ใหญ่แล้ว จะเห็นได้ชัดเจนกว่ากรณีความผิดทางเพศที่ผู้เสียหายเป็นผู้ใหญ่มีปัญหาในชั้นสอบสวนเกี่ยวกับทัศนคติของผู้สอบสวนที่มองว่าผู้หญิงมักเป็นฝ่ายร่วมมือด้วยในการกระทำความผิด เช่น ยินยอม หรือให้ทำฝ่ายกระทำความผิดด้วยซึ่งทัศนคติเช่นนี้จะไม่เกิดในคดีความผิดที่เด็กเป็นผู้เสียหาย

ในชั้นสอบสวนของไทยก็เช่นกัน พนักงานสอบสวนจะมีทัศนคติที่เห็นใจและเข้าข้างผู้เสียหายที่เป็นเด็ก โดยเฉพาะในคดีเด็กผู้เสียหายมีสภาพร่างกายที่บาดเจ็บรุนแรงที่เห็น

⁴ Ibid.

⁵ Ibid., p.237-238.

⁶ Ibid., p.245-246 และ Glanville Williams, "Vidiotaping Children's Evidence," New Law Journal Vol.137 No.629 (1987): 108-109.

ประจักษ์ ก็ยิ่งก่อให้เกิดความสงสารและความเห็นใจต่อพนักงานสอบสวนมากยิ่งขึ้น พนักงานสอบสวนจะคุยกับเด็กผู้เสียหายอย่างอ่อนโยน⁷

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า ในการสอบสวนพยานที่เป็นเด็กอยู่ที่ปัญหาของการบิดเบือนข้อเท็จจริงของผู้สอบสวนซึ่งอาจจะเป็นไปโดยเจตนาหรือไม่ก็ได้ ซึ่งจะทำให้การค้นหาความจริงผิดพลาดไป ส่วนการปกป้องเด็กนั้นไม่ค่อยมีปัญหาเพราะผู้สอบสวนมักมีทัศนคติที่เห็นใจผู้เสียหายที่เป็นเด็กอยู่แล้ว ซึ่งทัศนคติที่เห็นใจเด็กของพนักงานสอบสวนอาจจะมีผลไปถึงปัญหาข้อแรก คือ พนักงานสอบสวนอาจบิดเบือนข้อเท็จจริงให้เข้าข้างฝ่ายผู้เสียหายที่เป็นเด็กซึ่งในกรณีนี้ก็เป็นผลเสียแก่ผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการที่แก้ไขปัญหาการบิดเบือนข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4

2. ปัญหาในการรับฟังและสืบพยานเด็กในคดีอาญาในชั้นพิจารณา

ปัญหาในการสืบพยานเด็กในคดีอาญาในชั้นพิจารณามีปัญหาหลักสำคัญ 2 ประการคือ⁸

1. เด็กไม่มีความสามารถเป็นพยานได้เลย กรณีแรกก็คือ เด็กที่มีอายุน้อยจนไม่มีความสามารถในการเป็นพยานได้เลย ดังกล่าวแล้วในบทที่ 2 ในส่วนเรื่องความน่าเชื่อถือของเด็กในการเป็นพยานนั้น เด็กอายุต่ำกว่า 2 ขวบ โดยหลักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการถือว่าการพัฒนาทางสติปัญญายังต่ำมาก ความสามารถในการรับรู้ จำ และบรรยายถ่ายทอด และการเข้าใจหน้าที่ในการพูดความจริงยังไม่พัฒนาเต็มที่หรือยังไม่มีเลย ดังนั้น พยานเด็กในกรณีแรกนี้ไม่ว่าจะเป็นโดยอายุต่ำกว่า 2 ขวบ หรือตามข้อเท็จจริงถ้าไม่มีความสามารถในการเป็นพยานก็ไม่สามารถรับฟังได้เลย

2. เด็กสามารถเป็นพยานได้แต่ถูกข้อจำกัดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันทำให้เด็กไม่สามารถเป็นพยานได้หรือเป็นพยานได้โดยจำกัด ในกรณีที่สองนี้จึงต้องมี

⁷ สัมภาษณ์ วาสนา เก้านพรัตน์, ฝ่ายช่วยเหลือและทนายความของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิเด็ก, 6 มีนาคม 2535.

⁸ "The Testimony of Child Victims In Sex Abuse Prosecution: Two Legislative Innovation, "p.806-807.

มาตรการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก เพื่อเด็กจะได้สามารถเป็นพยานได้อย่างเต็มที่ ปัญหาที่จะกล่าวต่อไปในบทนี้ก็คือ เพื่อแสดงให้เห็นว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันไม่เหมาะสมสำหรับเด็กอย่างไร โดยปัญหาหลักก็คือ กระบวนการดังกล่าวได้จำกัดความสามารถของเด็กในการเป็นพยานนั่นเอง

ดังนั้นในส่วนปัญหาของการสืบพยานเด็กในคดีอาญาในชั้นพิจารณา จึงต้องพิจารณาถึงกรณีที่ 2 คือ ในกรณีที่เด็กสามารถเป็นพยานได้ แต่กระบวนการสืบพยานเด็กในคดีอาญาในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก

ดังกล่าวในบทที่ 2 แล้วว่า เหตุที่ต้องมีกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กโดยเฉพาะ แยกจากผู้ใหญ่ ก็เพราะการดำเนินคดีอาญากับผู้ใหญ่และเด็กมีแนวคิดที่ต่างกัน จึงมีการตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนที่มีวิธีพิจารณาเฉพาะสำหรับเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดสาระสำคัญของความแตกต่างในการดำเนินคดีอาญาระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก ในกรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดพอเปรียบเทียบได้ดังต่อไปนี้⁹

คดีอาญาของผู้ใหญ่มีลักษณะการดำเนินคดี คือ

1. การพิจารณาคดีจะมีคู่กรณี 2 ฝ่าย ซึ่งมีความขัดแย้งกัน
2. ความมุ่งหมายในการพิจารณาคดีก็เพื่อจะค้นหาความจริงว่า จำเลยได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่
3. กลไกในการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีมีน้อย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิด
4. พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับลักษณะหรือตัวผู้ถูกกล่าวหาในข้อ (3) ไม่อาจนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของพยานหลักฐานได้
5. ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดก็จะถูกลงโทษ
6. วิธีการแก้ไขบำบัดผู้กระทำความผิดเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

คดีอาญากรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมีลักษณะการดำเนินคดีคือ

⁹ ประธาน วัฒนาวณิชย์, กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนและกฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็ก, หน้า 83-84.

1. การพิจารณาคดีจะกระทำโดยวิธีการสืบสวนโดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์
2. ความมุ่งหมายในการพิจารณาคดีเพื่อวินิจฉัยว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเด็กกระทำ ความผิดเงื่อนไขโดยทั่วไป ๆ ไปและลักษณะของเด็ก
3. กลไกในการแสวงหาหลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กได้กระทำอย่าง ละเอียดย
4. ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจะเป็นแนวทางในการพิจารณาพิพากษาคดี
5. รัฐเป็นผู้คุ้มครอง เลี้ยงดู และแก้ไขเด็ก ถ้าหากมีความจำเป็น
6. วิธีการแก้ไขบำบัด ในแต่ละคดีจะวินิจฉัยโดยการพิจารณาทางด้านความจำเป็น ของเด็กแต่ละคนที่อาจจะ เป็นผู้กระทำความผิดในอนาคต

การพิจารณาคดีก็เช่นกันในกระบวนการดำเนินคดีอาญาสำหรับผู้ใหญ่นั้น การพิจารณา คดีต้องเป็นไปโดยเคร่งครัดตามกฎหมาย มีขั้นตอนมากมายและมีบรรยากาศในห้องพิจารณาที่เป็น ทางการ ซึ่งบรรยากาศเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ในการตรวจสอบพยาน บุคคลไม่ว่าโดยการสาบาน การถามคำถาม หรือการสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยาน แต่ในการ พิจารณาคดีอาญาในศาล เด็กจะมีลักษณะไม่เป็นทางการและขั้นตอนการใช้กฎหมายไม่เคร่งครัด

ที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า ลักษณะของการดำเนินคดีอาญารวมถึงการพิจารณาและการ สืบพยานของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่ เป็นกรณีที่กล่าวถึงการดำเนินคดีอาญาที่เด็กเป็นผู้ถูกกล่าว หาวว่าเป็นผู้กระทำความผิด แต่ในกรณีเด็กที่เป็นผู้เสียหายในคดีอาญาและต้องไปเป็นพยานในคดี อาญานั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะการพิจารณาคดีและการสืบพยานยังใช้การ พิจารณาคดีและสืบพยานที่ใช้สำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กกล่าวคือ ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยานในคดีนั้น ก็มีแนวคิดร่วมกับคดีอาญาที่เด็กเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดคือ การพิจารณาเห็นว่าเด็กมีลักษณะที่ต้องปกป้องดูแลเป็นพิเศษ ดังนั้นกระบวนการ พิจารณาคดีและการสืบพยานสำหรับผู้ใหญ่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กในกรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่า เป็นผู้กระทำความผิด เพราะการดำเนินคดีอาญาสำหรับผู้ใหญ่ไม่มุ่งปกป้องดูแลเด็กและไม่มุ่ง แก้ไขความผิดของเด็ก ส่วนกระบวนการดำเนินคดีอาญาสำหรับผู้ใหญ่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยานในคดีนั้นก็เพราะกระบวนการดังกล่าวไม่มุ่งปกป้องดูแล เด็กเป็นพิเศษ และกระบวนการดังกล่าวยังจำกัดความสามารถเด็กในการเป็นพยานและการ ตรวจสอบความจริงใจของพยานเด็กทำไม่ได้ดีด้วย ในเรื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มี สำหรับผู้ใหญ่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยานนั้นจะแยกพิจารณาใน

แต่ละเรื่องคือ กระบวนการดำเนินคดีอาญาสำหรับผู้ใหญ่จำกัดความสามารถของเด็กในการเป็นพยาน การตรวจสอบความจริงใจของพยานเด็กไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และกระบวนการดำเนินคดีอาญาสำหรับผู้ใหญ่ไม่ปกป้องดูแลเด็กเป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังจะกล่าวถึงปัญหาการกระทำความผิดทางเพศต่อเด็ก (Child Sex Abuse) เพื่อให้เด็กเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ ของความไม่เหมาะสมของกระบวนการในการสืบพยานเด็กในคดีอาญาในปัจจุบันที่มีต่อเด็ก

2.1 กระบวนการสืบพยานในคดีอาญาในปัจจุบันจำกัดความสามารถของเด็กในการเป็นพยาน

ความสามารถในการรับรู้ การจำ และการบรรยายถ่ายทอดเป็นกระบวนการทางสรีระประสาทคือ เป็นการทำงานของระบบสมองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเข่าวับัญญา กล่าวคือ ความเจตียวฉลาดของสมองนั่นเอง ซึ่งในสภาวะปกติสมองย่อมทำงานได้เต็มประสิทธิภาพของบุคคลนั้น ๆ แต่ในสภาวะที่ไม่ปกติย่อมมีเหตุที่ทำให้สมองไม่สามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ สภาวะที่สำคัญที่มีผลต่อการทำงานของระบบสมอง ก็คือ สภาวะทางอารมณ์หรือจิตใจที่มีผลต่อการทำงานของสมอง

อารมณ์ (Emotion) เป็นการเปลี่ยนแปลงในสภาพของจิตใจจึงมีลักษณะเป็นนามธรรมที่จะให้คำจำกัดความได้ยาก ความหมายของอารมณ์ที่ใกล้เคียงที่สุด คือ "อารมณ์เป็นความรู้สึกที่รุนแรงทำให้จิตใจปั่นป่วน เป็นเหตุให้การแสดงพฤติกรรมผิดปกติซึ่งมักจะรุนแรงกว่าธรรมดา"¹⁰ อารมณ์ที่มีผลต่อการทำงานของสมองเพราะอารมณ์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีระของร่างกาย (Physiological Change) การเกิดความรู้สึกเฉพาะภายในของบุคคลนั้น (Subjective Feeling) และความพร้อมที่จะปฏิกิริยาโต้ตอบกลับ (Emotional Regetion)¹¹ ในการเกิดผลต่อการเปลี่ยนทางสรีระร่างกาย อารมณ์ที่รุนแรงของคนเรา อารมณ์ต่าง ๆ ของคนเรา เช่น อารมณ์รัก อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว อารมณ์วิตกกังวล อารมณ์ยิ่งมีความรุนแรงมากเท่าใดก็ยิ่งเกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสรีระร่างกายมากขึ้นเท่านั้น อารมณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสรีระร่างกายก็เช่น การหายใจจะถี่ขึ้น อุณหภูมิของ

¹⁰ เอนกกุล กรี่แสง, จิตวิทยาทั่วไป (พิษณุโลก: แผนกเอกสารและการพิมพ์โครงการตำราวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2519), หน้า 103.

ร่างกายจะเปลี่ยนแปลงการเต้นของชีพจรจะเร็วขึ้น ระดับน้ำตาลในเลือดจะสูงขึ้น เปลือกตาจะเคลื่อนไหวเร็วขึ้น¹² ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดจากร่างกายของเราเมื่อในอารมณ์ที่รุนแรงร่างกายจะหลั่งฮอร์โมนเพื่อให้ร่างกายพร้อมที่จะตอบโต้กับสถานการณ์ในขณะนั้นว่า จะตอบโต้หรือถอยหนี เช่นเมื่อเกิดอารมณ์กลัว ร่างกายของเราก็จะหลั่งฮอร์โมนเอเดครินาลิน (Adrenalin) ออกมา¹³ การเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ที่มีผลต่อสรีระร่างกายมีผลต่อสรีระร่างกายทั้งหมด รวมทั้งการทำงานของสมองซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้ การจำ และการบรรยายถ่ายทอดของคนเรากล่าวโดยแยกแยะ คือ

1. อารมณ์ที่มีผลการรับรู้ของเรา อารมณ์และการรับรู้ของคนเรามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะความรู้เกิดจากปฏิกิริยาของสมองโดยประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งเร้า แล้วเส้นประสาทก็จะส่งข่าวการรับรู้เข้าไปยังสมอง¹⁴ เมื่อคนเราเกิดอารมณ์รุนแรงกระบวนการทำงานจากประสาทรับรู้ไปสู่สมองย่อมไม่สามารถทำงานตามปกติได้ ซึ่งมีผลให้การรับรู้ของคนเราผิดพลาดไปได้

2. อารมณ์ที่มีผลต่อความจำของคนเรา ดังกล่าวแล้วในบทที่ 2 แล้วว่าสาเหตุสำคัญของการลืมมี 2 ประการ คือ การลืมเกิดจากการเก็บกด (Regression) และการลืมเกิดจากสิ่งทีเข้ามาสอดแทรก (Interference) อารมณ์ที่มีผลต่อความจำโดยตรงก็คืออารมณ์ที่รุนแรง เช่น ความกลัว ความวิตกกังวลอย่างรุนแรง จะทำให้เกิดการเก็บกดซึ่งเป็นกลไกทางจิตวิทยาที่มีผลต่อความจำของคนเรา นอกจากการเก็บกดมีผลต่อความจำของคนเราแล้วยังมีทฤษฎี Dynamic (The Dynamic Theory) ที่เห็นว่าอารมณ์มีผลต่อการจำของคนเรา คือ ทฤษฎีเห็นว่าการลืมเกิดจากตัวแปรต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นแรงจูงใจทางจิต เช่น

11 มลวิภา ทรงวุฒิสกุล, จิตวิทยาทั่วไปขั้นสูง, หน้า 151.

12 เรื่องเดียวกัน, หน้า 153.

13 เรื่องเดียวกัน.

14 ประมวล ติคคินสัน, จิตพัฒนา: จิตวิทยาเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า 98.

ความวิตกกระวนกระวาย¹⁵

3. อารมณ์มีผลต่อความสามารถในการบรรยายถ่ายทอดของคนเรา การบรรยายถ่ายทอดของคนเรา คือ การสื่อสารความคิดภายในออกมาในรูปของสัญลักษณ์ การคิดเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสมองคือ เป็นการใช้เหตุผลและสติปัญญา โดยเฉพาะความคิดรวบยอด (Concept) เป็นกระบวนการคิดที่ซับซ้อน ต้องอาศัยกระบวนการสติปัญญาทั้งหมด คือ ความเฉลียวฉลาด การใช้เหตุผล จินตภาพ ความคิดคำนึง รวมทั้งความจำ¹⁶ ซึ่งการสื่อสารที่สัมพันธ์กับความคิดรวบยอด เมื่ออารมณ์มีผลต่อกระบวนการทางสรีระประสาทของร่างกายรวมทั้งสมอง ย่อมมีผลต่อการใช้ความคิดรวบยอดที่จะใช้สื่อสารออกมา ทำให้การสื่อสารของบุคคลที่อยู่ในภาวะอารมณ์ที่รุนแรงเกิดความบกพร่อง

กล่าวโดยสรุปแล้วอารมณ์ที่มีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงทางสรีระประสาทและระบบการทำงานของร่างกายทั้งหมด ความสามารถของบุคคลในการเป็นพยาน คือ ความสามารถในการรับรู้ การจำ และการบรรยายถ่ายทอด เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานของการใช้เหตุผลและสติปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานของสมอง เมื่ออารมณ์มีผลกระทบต่อระบบการทำงานของร่างกาย รวมทั้งการทำงานของระบบสมองอารมณ์ย่อมมีผลกระทบต่อความสามารถของบุคคลดังที่กล่าวถึงมาแล้วเป็นเรื่องของการที่อารมณ์มีผลต่อกระบวนการในร่างกายซึ่งมีผลต่อการใช้ความสามารถในการเป็นพยานซึ่งเป็นกรณีทั่ว ๆ ไป ในกรณีของเด็กนั้นมีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ในเรื่องของอารมณ์ของเด็กก็มีลักษณะเฉพาะเช่นกัน และในแต่ละวัยก็มีความแตกต่างกันออกไปดังนี้คือ

1. วัยก่อนเรียนหรือวัยเด็กตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงอายุระหว่าง 2-5 ขวบนั้นเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง มีลักษณะเจ้าอารมณ์ การแสดงออกของอารมณ์จะเป็นไปอย่างไร้เหตุผล เมื่อกลัวก็จะหวาดกลัวอย่างสุดขีด อัจฉาริชยาอย่างไม่มีเหตุผลและไม่โห่ร้อง¹⁷ โดย

¹⁵จาเนียร์ ช่วงโชติ, จันทมาศ ชื่นบุญ, จิตรา วสุวานิช และ อรทัย ชื่นมนุษย์, จิตวิทยาการเรียนรู้ (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515), หน้า 238.

¹⁶สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, จิตวิทยาการเรียนรู้, หน้า 101.

¹⁷มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, พัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู, หน้า 253.

เฉพาะความหวาดกลัวของเด็กในวัยนี้จะมีมาก ซึ่งอาการหวาดกลัวของเด็กจะแสดงออกอย่างรุนแรง เช่น เด็กจะวิ่งหนีหรือร้องไห้เกร็งตัวแข็งอยู่กับที่ หรืออ่อนเปลี้ยไปทั้งตัวเมื่อเกิดอาการหวาดกลัว¹⁸

2. วัยเด็กตอนกลาง ซึ่งเป็นช่วงอายุประมาณ 6-10 ขวบ เป็นระยะของเด็กที่เริ่มเรียนรู้การปรับตัวเข้าหาสังคมและคนอื่น ๆ ชอบทำกิจกรรมกับคนอื่น ๆ มากขึ้น ความเป็นคนเจ้าอารมณ์แบบเด็กวัยก่อนเข้าเรียนจะลดน้อยลง เด็กในวัยนี้จะควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น¹⁹ เด็กในวันนี้จะรู้จักรักคนอื่นและพอใจที่คนอื่นรัก (ต่างจากเด็กวัยก่อนเข้าเรียนที่รู้จักแต่รักตนเอง) ส่วนความกลัวของเด็กวัยนี้จะไม่ใช่เป็นการกลัวในสิ่งไร้เหตุผลแบบเด็กวัยก่อนเข้าเรียน แต่จะกลัวสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น กลัวโรงเรียน กลัวการไม่ได้ยอมรับจากเพื่อน ๆ²⁰

3. วัยเด็กตอนปลายหรือเป็นวัยก่อนวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงอายุประมาณ 10-13 ปี การพัฒนาทางอารมณ์ของเด็กช่วงวัยนี้มีลักษณะคล้ายกับวัยเด็กตอนกลางเพราะเป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องกัน คือ มีความรักกับคนที่ใกล้ชิด เช่น รักพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง และความกลัวของเด็กวัยนี้ก็เช่นเดียวกับวัยเด็กตอนกลางคือ กลัวสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่าสิ่งที่มองไม่เห็น²¹

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อารมณ์ของเด็กมีความละเอียดอ่อนกว่าอารมณ์ของผู้ใหญ่สถานการณ์ที่บีบคั้น กดดัน จะมีผลต่ออารมณ์ของเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ กระบวนการสืบพยานในคดีอาญาในปัจจุบันซึ่งมีลักษณะมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของเด็ก ซึ่งลักษณะดังกล่าวที่สำคัญที่พยานเด็กต้องเผชิญเมื่อต้องไปเป็นพยานในศาลคือ²²

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 254.

¹⁹ สุทรินทร์ ธนโกสย, จิตวิทยาพัฒนาการ (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยาและแนว คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2521), หน้า 106.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 107.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 122-124.

²² McEwan, "Child Evidence: More Proposals For Reform," p.813.

1. ต้องเผชิญกับบรรยากาศที่เป็นทางการในห้องพิจารณา
2. ต้องเผชิญหน้ากับฝ่ายตรงข้าม
3. ต้องตอบคำถามค้านของฝ่ายตรงข้าม
4. กระบวนการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันใช้ระยะเวลาอันชั้ ยิ่งเพิ่มความทุกข์ให้แก่เด็ก²³
5. การพิจารณาคดีจะมีคู่กรณีสองฝ่ายซึ่งมีลักษณะขัดแย้งและต่อ

สู้กัน²⁴

กระบวนการในการสืบพยานดังกล่าว โดยปกติจะสร้างความตึงเครียด ความกดดันต่อเด็กที่เข้าไปเป็นพยานในกระบวนการสืบพยานดังกล่าว โดยเด็กจะเกิดอาการทางจิต คือ มีอารมณ์ที่รุนแรง อารมณ์ดังกล่าวคือ ความหวาดกลัว ตื่นตระหนก ประหม่า กระวนกระวาย²⁵ เพราะแม้แต่ผู้ใหญ่เองถ้าต้องไปเป็นพยานในศาลในคดีอาญาก็ต้องได้รับความตึงเครียด ความกดดัน จากรูปแบบของกระบวนการสืบพยานในศาลเช่นกันไม่มากนักน้อย ดังนั้นเด็กซึ่งมีความอ่อนไหวทางร่างกายและจิตใจมากกว่าผู้ใหญ่จึงมีน้อยที่จะไม่มีอาการทางจิตเมื่อต้องไปเบิกความเป็นพยานในศาล²⁶ และในอารมณ์ที่รุนแรงย่อมมีผลต่อระบบของสรีระร่างกาย รวมทั้งระบบการทำงานของสมองซึ่งมีผลต่อความสามารถในการเป็นพยาน คือ ความสามารถในการรับรู้ การจำ และการบรรยายถ่ายทอด เพราะเด็กก็เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ก็คือต้องในสภาวะที่ปกติไม่มีความบีบคั้นของสถานการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์ที่รุนแรง เช่น ความหวาดกลัว ตื่นตระหนก จึงสามารถใช้ความสามารถในการรับรู้ การจำ และการบรรยายถ่ายทอดได้

²³, "The Testimony of Child Victims in Sex Abuse Prosecution: Two Legislative Innovation," p.827.

²⁴ประธาน วัฒนาวณิชย์, กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนและกฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็ก, หน้า 83-84.

²⁵John R. Spencer, "Child Witness, Video-Technology and the Law of Evidence," The Criminal Law Review (February 1987): 76-77

²⁶, "The Testimony of Child Victims in Sex Abuse Prosecution: Two Legislative Innovation," p.818.

ดี²⁷ ดังนั้น กรณีที่เด็กจะมีความฉลาดเพียงพอที่จะเป็นพยานได้ คือ มีความสามารถในการจำและเชื่อมโยงเหตุการณ์เข้ากันได้เป็นอย่างดี แต่วิธีพิจารณาคดีอาญาในปัจจุบันก็ไม่สามารถได้ประโยชน์จากความสามารถของเด็กได้เลย เพราะกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในปัจจุบันทำให้เด็กเกิดความหวาดกลัวและอาการทางจิตที่รุนแรงอื่น ๆ ซึ่งไปจำกัดความสามารถของเด็กในการเป็นพยาน

ปัญหาในการรับฟังและสืบพยานที่เป็นเด็กของศาลไทยที่เป็นปัญหา มาก ก็คือการพิจารณาคดีที่มีคู่กรณีสองฝ่ายเผชิญหน้าในลักษณะขัดแย้งและต่อสู้กันโดยเฉพาะการที่เด็กต้องตอบคำถามค้านของฝ่ายตรงข้าม และการที่พยานเป็นเด็กต้องเผชิญหน้ากับคู่ความฝ่ายตรงข้าม

การพิจารณาคดีที่มีลักษณะของสองฝ่ายที่มีลักษณะขัดแย้งกัน และโดยเฉพาะการที่เด็กต้องตอบคำถามค้านของฝ่ายตรงข้าม สร้างความสับสนให้แก่เด็กมากโดยเฉพาะเด็กอายุน้อย ๆ ซึ่งการถามค้านจะทำให้เด็กเกิดความไขว้เขว มีการวิจัยทางจิตวิทยาว่าเด็กนั้นหลงกลและตกหลุมพรางในการถามค้านมากกว่าผู้ใหญ่คือ เด็กอายุ 8 ขวบ จะหลงกลเพราะคำถามค้านถึงร้อยละ 50 ส่วนใหญ่อายุ 18 ปี หลงกลเพราะการถามค้านเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น²⁸ การถามค้านจึงเป็นจุดอ่อนของพยานเด็กที่ฝ่ายตรงข้ามจะได้เปรียบเพราะสามารถสร้างความสับสนให้พยานเด็กจนพยานเด็กขาดความน่าเชื่อถือจากศาล

คดีของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กของมูลนิธิเด็ก ซึ่งเป็นองค์กรของเอกชนที่ดำเนินการทางกฎหมายในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็ก โดยในคดีอาญาทั้งทางศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีให้เด็กผู้เสียหาย หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการในคดีที่เด็กเป็นโจทก์ผู้เสียหายซึ่งคดีที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กเป็นโจทก์ฟ้องคดีให้เด็กหรือเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการได้เคยถูกศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องไป ส่วนใหญ่ก็เป็นกรณีที่เด็กสับสนกับการถามค้านของฝ่ายตรงข้ามโดยเฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ขวบ²⁹ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าเด็กที่อายุน้อย

²⁷Jones, "The Evidence of a Tree-Year-Old Child," p.677.

²⁸ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ศาลกับพยานบุคคล, หน้า 26.

²⁹สัมภาษณ์ สรรพสิทธิ์ คุมประพันธ์ ผู้อำนวยการมูลนิธิเด็ก, 6 มีนาคม 2525.

พัฒนาการทางสติปัญญายังไม่พัฒนาเต็มที่จนกว่าอายุจะ 12-14 ขวบขึ้นไป เมื่อพบกับกระบวนการ
สืบพยานที่มีลักษณะต่อสู้กัน จึงทำให้เด็กเกิดความสับสนได้ง่าย

การที่พยานซึ่งเป็นเด็กต้องเผชิญหน้ากับจำเลยโดยตรง ก็เป็น
ปัญหาสำหรับพยานที่เป็นเด็กมากเพราะเด็กจะมีความกลัวจำเลย โดยเฉพาะในคดีที่เด็กได้รับการ
การกระทำที่รุนแรงจากจำเลย เช่น การทารุณกรรม หรือการข่มขืนกระทำชำเรา และกรณีที่
จำเลยเป็นผู้มีสถานะภาพเหนือเด็ก เช่น เป็นนายจ้างเป็นผู้ปกครองที่เด็กคุ้นเคยกับนิสัยใจคอ
ของจำเลยว่าเป็นคนครุร้าย เด็กจะมีความกลัวมาก และพยายามหาที่พึ่งพิงทางใจ เช่น พ่อแม่
คนใกล้ชิด อัยการ ทนายฝ่ายเด็ก หรือบุคคลที่เข้าใจเด็ก ถ้าเด็กมีบุคคลที่เด็กเป็นที่พึ่งพิงได้
เด็กก็จะคลายความกลัวลงไปมาก³⁰ กรณีซึ่งเป็นปัญหา คือถ้าเด็กกลัวมาก ๆ ก็จะเบิกความ
ไม่ได้เลย ดังมีคดีที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กคดีหนึ่งเป็นคดีที่นายจ้างทารุณกรรมเด็กผู้หญิงอย่างรุนแรง
โดยบังคับให้เด็กทำงานหนัก กักขังตัวเอาไว้ เอายากันยุงสอดเข้าไปในอวัยวะเพศ เอาน้ำ
ร้อนราดตัว ในนัดแรกที่มีการสืบพยานเมื่อเด็กเห็นนายจ้างในศาล เด็กมีอาการหลอน ตัวสั่น
อย่างรุนแรง เพราะเด็กได้รับการทารุณกรรมอย่างรุนแรงและรู้สึกกลัวของนายจ้างว่าเป็น
คนโหดร้าย บังเอิญคดีนี้ศาลได้เลื่อนการพิจารณา ซึ่งถ้ามีการสืบพยานในนัดนั้นก็คงไม่สามารถ
สืบพยานเด็กหญิงผู้เสียหายได้ เพราะความกลัวที่ได้เผชิญหน้ากับจำเลย³¹

ในกรณีปัญหาของการสืบพยานเด็กปรากฏถึงศาลฎีกา ก็คือ ใน
คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 408/2485 คือ

เด็กหญิงอายุ 5 ขวบ มาเป็นพยานขึ้นศาล แต่ตกประหม่าไม่กล้าเบิกความในศาล ศาลได้
พยายามปลอบโยนเป็นหนักหนาจนหมดหนทางแล้ว ศาลจึงต้องตัดพยานปากนี้ แม้กระนั้น
ศาลอาจรับฟังคำให้การของเด็กในชั้นสอบสวนประกอบกับคำรับสารภาพชั้นสอบสวนของ
จำเลยและพยานอื่นลงโทษได้

³⁰ สัมภาษณ์ วาสนา แก้วพรรัตน์, ฝ่ายช่วยเหลือและทนายความของศูนย์พิทักษ์
สิทธิเด็ก มูลนิธิเด็ก, 6 มีนาคม 2535.

³¹ เรื่องเดียวกัน.

ในกรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 408/2485 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า จากลักษณะเฉพาะของพยานที่เป็นเด็กและบรรยากาศในศาลไม่เหมาะสมกับพยาน ทำให้พยานไม่สามารถเบิกความได้ซึ่งทำให้ศาลต้องรับฟังพยานในชั้นสอบสวนแทนที่จะได้รับฟังประจักษ์พยาน ซึ่งดีกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะความยืดหยุ่นของการรับฟังพยานนอกเล่าของศาลไทยที่ทำให้ศาลไทยสามารถรับฟังคำให้การในชั้นสอบสวนได้ และประกอบกับคำรับสารภาพของจำเลย ในกรณีนี้ถ้าข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปดังเช่น จำเลยไม่ได้รับสารภาพและไม่มีพยานอื่น ๆ นอกจากเด็กหญิงผู้เสียหาย ศาลก็อาจไม่มีพยานเพียงพอที่จะลงโทษจำเลยในคดีนี้ได้

2.2 การตรวจสอบความจริงใจ (Sincerity) พยานเด็กไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ความสามารถของพยานบุคคลที่ได้กล่าวไปใน 1.1 เป็นคุณสมบัติหลักประการหนึ่งที่จะใช้พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล ส่วนคุณสมบัติหลักอีกประการหนึ่งก็คือความจริงใจ ซึ่งก็คือ ความซื่อสัตย์ ความตั้งใจที่จะเบิกความให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่พยานได้รับรู้และจำมา ในกรณีของเด็กดังได้กล่าวถึงในบทที่ 2 แล้วว่ากรณีที่เด็กมีแนวโน้มที่จะไม่เบิกความตรงกับความจริง เป็นเพราะสาเหตุ 2 ประการ คือ กรณีที่เด็กถูกจูงใจเลี้ยมสอนจากบุคคลอื่นให้เบิกความผิดไปจากข้อเท็จจริงที่เด็กได้รับรู้และจำมา และกรณีที่สองที่เด็กมีแนวโน้มที่เบิกความไม่ตรงกับความจริง ก็เพราะว่าเด็กมีความสามารถในการยับยั้งใจที่จะกระทำความผิดน้อยกว่าผู้ใหญ่

ในการสืบพยานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การตรวจสอบความจริงใจของพยานก็โดยการให้พยานสาบานก่อนเบิกความ การให้พยานเบิกความต่อหน้าศาลและคู่ความฝ่ายตรงข้าม เพื่อให้ศาลและคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้มีโอกาสสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยาน และการให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามมีโอกาสในการถามค้าน โดยเฉพาะการถามค้านถือเป็นเครื่องมือสำหรับตรวจสอบความจริงใจของพยาน เมื่อประกอบกับการสาบานและการให้พยานเบิกความต่อหน้าศาลและคู่ความฝ่ายตรงข้ามแล้ว ถือว่ามีประสิทธิภาพในการตรวจสอบความจริงใจของพยาน แต่วิธีการตรวจสอบความจริงใจดังกล่าว เมื่อนำมาใช้กับพยานที่เป็นเด็กซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากผู้ใหญ่ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อาจจะด้อยประสิทธิภาพลง เพราะไม่มีมาตรการโดยเฉพาะที่สอดคล้องกับลักษณะของพยานเด็ก ซึ่งมีมาตรการโดยเฉพาะดังเช่น การมีกระบวนการก่อนการพิจารณาคดีในศาล เพื่อเก็บข้อเท็จจริงที่เด็กได้รับรู้และจำมา เบื้องต้นกระบวนการดังกล่าวมีขึ้นก็เพื่อนำข้อเท็จจริงที่ได้จากหลายๆ ทางทั้งก่อนพิจารณาคดีและในระหว่างพิจารณานำมากลั่นกรอง

พิจารณาเปรียบเทียบกัน อันจะเป็นการเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบความจริงใจของเด็ก นอกจากมาตรการตรวจสอบที่เป็นหลักทั่วไปของการตรวจสอบพยานบุคคลที่ใช้อู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่ง มาตรการต่างๆ นี้จะกล่าวในรายละเอียดในบทที่ 4 กล่าวโดยสรุปก็คือที่ว่ากระบวนการในการ สืบพยานในคดีอาญาในปัจจุบันมีประสิทธิภาพในการตรวจสอบความจริงใจของพยานเด็กน้อย ก็ เพราะสาบานของพยาน การสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยาน และการถามคำถามของฝ่ายตรงข้าม ยังไม่เพียงพอต่อลักษณะของพยานเด็กที่ การจะเบิกความผิดไปจากความจริงมีลักษณะเป็นไปได้ มากกว่าพยานที่เป็นผู้ใหญ่ก็ เพราะเด็กถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ และความสามารถในการยับยั้ง ใจที่จะไม่กระทำความผิดมีน้อยกว่าผู้ใหญ่ กระบวนการสืบพยานในคดีอาญาในปัจจุบันจึงไม่มี ประสิทธิภาพเพียงพอในการตรวจสอบความจริงใจของพยานเด็ก

2.3 กระบวนการสืบพยานในคดีอาญาในปัจจุบันไม่ปกป้องดูแลเด็กเป็นพิเศษ

รากฐานของความคิดในเรื่องกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก ก็คือ การมุ่งปกป้องดูแลและเด็กเป็นพิเศษ ซึ่งในกรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้มีรูปแบบของศาล คดีเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นเพื่อรองรับความคิดการปกป้องดูแลเด็กเป็นพิเศษ และมุ่งแก้ไขเด็ก ให้อกลับเป็นคนดี กระบวนการในการสืบพยานของศาลคดีเด็กและเยาวชนจึงมีลักษณะที่ไม่เคร่ง ครัดและไม่เป็นทางการ ซึ่งผ่อนคลายความวิตกกังวล ความกลัว และความทุกข์ของเด็กที่ต้อง เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่ในกรณีเด็กเป็นผู้เสียหายและหรือเป็นพยานในคดีนั้นยังไม่มี กระบวนการสืบพยานเด็กโดยเฉพาะที่จะปกป้องดูแลเด็กไม่ให้เกิดความทุกข์จากกระบวนการสืบ พยาน ซึ่งการสืบพยานที่ใช้อู่ในปัจจุบันซึ่งเป็นกระบวนการสืบพยานที่มีขึ้นสำหรับผู้ใหญ่โดยเฉพาะ³² ซึ่งได้กล่าวแล้วในเรื่องกระบวนการสืบพยานในคดีอาญา ในปัจจุบันจำกัดความสามารถของเด็ก ในการเป็นพยานในหัวข้อ 2.1 ว่ากระบวนการในการสืบพยานในคดีอาญาโดยปกติจะสร้าง ความทุกข์ให้แก่เด็กที่เป็นพยานคือ ทำให้เด็กที่เป็นพยานเกิดความหวาดกลัว ตื่นตระหนก ประหวั่น ภา กระวนกระวายใจ และส่วนใหญ่มักจะเกิดอาการทางจิต เมื่อต้องไปเบิกความเป็นพยานในศาล การสร้างความทุกข์ให้แก่เด็กนอกจากในขณะที่เด็กต้องเบิกความในศาลแล้ว ยังมีผลต่อเด็กใน

³²Jones, "The Evidence of a Tree-Year-Old Child," p.677; Spencer, "Child Witnesses, Corroboration and Expert Evidence," p.239.

ระยะยาวคือ ในร่างกายของคนเรามีระบบประสาทอัตโนมัติ (Automomatic Nervous System) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในขณะที่เกิดอารมณ์เป็นอย่างมาก ระบบประสาทอัตโนมัติแบ่งเป็น 2 ระบบคือ ระบบ Sympathetic และระบบ Parasympathetic ซึ่งระบบทั้งสองนี้ จะควบคุมการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายในลักษณะที่ตรงกันข้ามกัน³³ ระบบ Sympathetic จะทำงานในทางกระตุ้นระบบต่าง ๆ ของร่างกายเพื่อให้ร่างกายพร้อมจะสู้หรือหนีจากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์รุนแรงส่วนระบบ Parasympathetic จะทำงานในทางตรงข้ามกับระบบ Sympathetic เพื่อให้ร่างกายกลับคืนสู่สภาวะปกติ³⁴ การที่เด็กต้องได้รับภาวะกดดันทางอารมณ์เมื่อต้องเป็นพยานในศาล ภาวะดังกล่าวยังคงมีอยู่แม้ขณะเด็กไม่เบิกความในศาล เพราะกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ยาวนานทำให้เด็กอาจต้องไปเบิกความในศาลหลาย ๆ ครั้ง เด็กอาจจะต้องจำหรือถูกผู้ใหญ่อยุ่ทำให้เด็กคอยจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กตลอดเวลา ซึ่งเหตุการณ์นั้นอาจจะเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความทุกข์และความขมขื่นให้กับเด็กก็ได้ เช่น ในกรณีที่เด็กถูกระงับความผิดทางเพศ หรือถูกทารุณกรรมทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงเด็กที่อยู่ในภาวะดังกล่าวจะมีอาการซึมเศร้า บางคนผลการเรียนถึงกับตกไป³⁴ ภาวะดังกล่าวทำให้ระบบ Sympathetic ทำงานเพิ่มขึ้นต่อไปไม่สามารถทำให้ร่างกายกลับคืนสู่สภาวะปกติได้ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความทุกข์ในระยะยาว แม้ขณะที่ไม่ได้ปรากฏตัวเป็นพยานในศาล ซึ่งจะทำให้ร่างกายของเด็กเสียพลังงานไปมากจนเกิดความรู้สึกอ่อนเพลียเห็นดเห็น้อย หรือเกิดความเจ็บปวดทางร่างกายขึ้น³⁶ และจะมีต่อผลความเจ็บป่วยทางจิตใจเด็กอีกด้วย

การที่กระบวนการในการสืบพยานเด็กได้สร้างความทุกข์แก่เด็กที่ต้องไปเป็นพยานในศาลนั้น Lord Edmund Davies ได้กล่าวในการประชุมคณะกรรมการ (Committee Stage) ของ House of Lords ของอังกฤษ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา

³³ เอนกกุล กรี่แสง, จิตวิทยาทั่วไป, หน้า 107-108.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 108-109.

³⁵ สัมภาษณ์ วรุฒม มีโชค, ทนายความของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิเด็ก, 6 มีนาคม 2535.

³⁶ เอนกกุล กรี่แสง, จิตวิทยาทั่วไป, หน้า 109.

(Criminal justice Bill) ว่า "เป็นจุดดำพร้อยอันใหญ่หลวงของกระบวนการยุติธรรม (...Very great blot on the administration of justice)"³⁷

2.4 การกระทำความผิดทางเพศต่อเด็ก (Child Sex Abuse)

การกำหนดความผิดทางเพศนี้เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองศีลธรรมของประชาชนในการกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวกับเพศ ซึ่งมีความจำเป็นในสังคมที่มนุษย์ต้องอยู่อาศัยร่วมกัน มิให้เกิดการกระทำในทางเพศได้ตามใจชอบโดยไม่มีกฎหมายควบคุม เพื่อมิให้เกิดความปั่นป่วนและเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีในสังคม³⁸

ความผิดทางเพศสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ³⁹

1. ความผิดทางเพศที่ไม่ร้ายแรง เรียกว่า เป็นการกระทำอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล (Indecent Exposure) ความผิดประเภทนี้เช่น ความผิดฐานอนาจาร ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่สมควรทางเพศโดยฝ่าฝืนศีลธรรม และมุ่งในการประเวณีหรือความใคร่ และรวมถึงการกระทำให้อับอายขายหน้าทางเพศด้วย⁴⁰

2. ความผิดทางเพศซึ่งร้ายแรง ความผิดเหล่านี้ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราโดยใช้กำลังขู่เข็ญหรือใช้อาวุธ และในบางกรณีประกอบด้วยเหตุอุกฉกรรจ์ที่ทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

ความหมายของการข่มขืนกระทำชำเรา นั้น ประมวลกฎหมายมาตรา 276 ได้บัญญัติเอาไว้ว่า "ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภริยาตนโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ

³⁷Spencer, "Child Witness and the Criminal Justice Bill," p.1031.

³⁸วิภากรณี คงเจริญ, "แนวทางการปฏิบัติต่อหญิงที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา: ศึกษาในทัศนะของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 24.

³⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 24-25.

⁴⁰ประสิทธิ์ พัฒนอมร, "ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์), หน้า 71.

โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษ..." ดังนั้น องค์ประกอบของความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ก็มี 4 ประการ คือ ข่มขืน กระทำชำเรา หญิงซึ่งมิใช่ภริยาตน และเจตนา สำคัญของความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ก็คือ การบังคับร่วมประเวณีโดยปราศจากความยินยอมของหญิง"⁴¹

ในการศึกษาถึงความผิดทางเพศที่กระทำต่อเด็ก จะศึกษาถึงความผิดทางเพศประเภทที่ 2 คือ ความผิดทางเพศที่ร้ายแรงเพราะความผิดทางเพศที่รุนแรงจะมีผลต่อร่างกาย และจิตใจของเด็กที่เป็นเหยื่อของความผิดอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเด็กที่อาการบาดเจ็บทางกายและอาการทางจิตจากการเป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเรา เมื่อต้องเผชิญกับการสืบพยานในศาลที่สภาพกดดัน ตึงเครียด ก็ยิ่งเป็นการจำกัดความสามารถเด็กในการเป็นพยาน และเป็นการไม่ดูแลปกป้อง เด็กของกระบวนการยุติธรรม

การกระทำทางเพศต่อเด็กมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ⁴² การสมสู่ต่อผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดต่อกัน เช่น พ่อ-ลูก หรือน้ำ อา ฯลฯ เรียกว่า "Incest" การกระทำ ความผิดทางเพศต่อเด็กลักษณะแรก ส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำผิดภายในครอบครัว จึงเป็นข้อมูลที่ตรวจสอบยากและบุคคลภายนอกได้รับรู้เรื่องราวน้อยมาก ส่วนลักษณะที่สองของการกระทำ ความผิดทางเพศต่อเด็กเป็นการกระทำต่อเด็กที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด ได้แก่ กรณีลูกเลี้ยง หรือเด็กในปกครองทั่ว ๆ ไป เด็กที่ถูกกระทำ ความผิดทางเพศมิได้ทั้งเด็กชาย และหญิง เด็กเป็นผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำ ความผิดทางเพศได้ง่ายกว่าเหยื่อที่เป็นผู้ใหญ่ เพราะสถานภาพของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็กเป็นสถานภาพที่เหนือกว่าที่เด็กต้องเคารพ เชื่อฟังและความกลัวในสถานภาพที่เหนือกว่าของผู้ใหญ่

นอกจากสถานภาพของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็กแล้ว ตัวเด็กก็เป็นปัจจัยให้เกิดอาชญากรรมต่อตัวเองได้ง่ายด้วย กล่าวคือ ในการจัดประเภทของเหยื่ออาชญากรรม เด็กถูก

⁴¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 24-33.

⁴²กิตติพันธ์ นมทัพบงกุลย์, "ปัญหาการทารุณกรรมและปล่อยปละละเลยเด็ก: แนวความคิดและความตระหนักต่อปัญหาของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง", หน้า 73.

จัดเป็น "เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (Biologically Weak Victims)"⁴³ เป็นผู้ที่มีความอ่อนแอทั้งทางร่างกายและจิตใจเพราะว่าร่างกายยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ความรู้สึกในทางศีลธรรมก็ยังมีไม่มากพอ จึงง่ายแก่การตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม

การข่มขืนกระทำชำเราเป็นการกระทำความผิดทางเพศที่ร้ายแรง คือ ผู้กระทำจะใช้กำลังบังคับกับผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด ซึ่งจะมีการละเมิดต่อเสรีภาพการทำร้ายร่างกาย การทารุณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ผลกระทบของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเราจึงรุนแรงมากทั้งต่อร่างกายและจิตใจ เป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตในช่วงชีวิตของผู้ตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเรา ไม่ว่าจะเป็นความเจ็บปวด ความหวาดกลัว หรือความตาย วิกฤตการณ์จากการถูกข่มขืนกระทำชำเราจะสร้างภาวะความอ่อนวายเป็นพยาธิสภาพทางอารมณ์และจิตใจ ก่อให้เกิดความเครียดอย่างหนักหน่วงและเกิดภาวะไม่สมดุลย์ทางจิตใจ⁴⁴

ในการประเมินความรุนแรงของภาวะวิกฤตจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา นั้นพิจารณาได้จากปัจจัย 3 ประการ คือ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเรา มีความเข้มแข็งเพียงใด เหตุการณ์ที่เกิดมีความรุนแรงเพียงใด และผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเรา มีความพยายามที่จะแก้ไขวิกฤตด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด⁴⁵ ในกรณีที่เด็กถูกกระทำความผิดทางเพศที่รุนแรง คือ ถูกข่มขืนกระทำชำเรา นั้น เด็กเป็นผู้ที่อ่อนแอทั้งร่างกายและจิตใจ และไม่มีความสามารถในการที่จะแก้ไขวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจของตนเองได้ เหยื่อของการถูกข่มขืนกระทำชำเราที่เป็นเด็กจึงได้รับผลกระทบจากความรุนแรงของวิกฤตการณ์มากกว่าผู้ใหญ่หลายเท่า เด็กที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราจะมีอาการที่สะท้อนปัญหา

⁴³ อัดฉพ ชูบำรุง, อาชญาวิทยาและอาชญากรรม (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532), หน้า 303.

⁴⁴ วิภากรณ์ คงเจริญ, "แนวทางการปฏิบัติต่อหญิงที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา: ศึกษาในทัศนะของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง", หน้า 49.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน.

ทางจิตที่แตกต่างกัน "...พวกเธอจะหวาดกลัว ไม่กล้าอยู่คนเดียว..."⁴⁶ "...บางคนเห็นผู้
ชายเดินผ่านก็จะตัวสั่น พยายามหลบและไม่กล้าสบตา..."⁴⁷ และ "บางคนจะเขื่องซึ่มเหม่อลอย
ไม่พูดกับใคร และหลายคนก้าวร้าวมาก โดยเฉพาะคนที่ถูกระงับมานาน ๆ และถูกบังคับถูกขู่
มาก ๆ จะร้องไห้โวยวาย ขว้างปาสิ่งของ อารมณ์แปรปรวนง่าย"⁴⁸

เด็กที่เป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเรา เป็นกรณีที่แสดงให้เห็นชัดเจน
ถึงการที่เด็กได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจ และเมื่อต้องมาพบกับกระบวนการใน
การสืบพยานที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก จะยิ่งเพิ่มความกดดันและความเครียดให้แก่เด็ก ซึ่งใน
ภาวะเช่นนี้ความสามารถของเด็กที่จะถ่ายทอดข้อเท็จจริงที่เด็กรับรู้และจำมาย่อมมีความบกพร่อง
หรือในบางกรณีเด็กอาจจะไม่สามารถเป็นพยานได้เลย และเด็กที่ต้องมาเป็นพยานก็ยังได้รับ
ความทุกข์ซ้ำเติมจากระบวนการสืบพยานอีก มีกรณีที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาซึ่ง
เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าการรับฟังพยานในคดีอาญาที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก

กรณีแรกเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษคือ เมื่อเดือนธันวาคม
1984 นาย Colin Jame Evans ได้ถูกตัดสินจำคุกในคดีที่เขาได้ลักพาตัวข่มขืนกระทำชำเรา
และได้ฆ่าเด็กผู้หญิง 4 คน เหตุการณ์นี้ได้สร้างความตื่นตระหนกแก่คนทั่วไปมากเพราะว่านาย
Evans เป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กที่มีปัญหาทางครอบครัว⁴⁹ และก่อนหน้านั้น
นาย Evans ก็ถูกกล่าวหาว่าได้ข่มขืนกระทำชำเราเด็กผู้หญิง 2 คน ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในความ
ดูแลของนาย Evans แต่ก็ถูกปล่อยตัวเนื่องจากเด็กที่เป็นผู้เสียหายในคดี เมื่อเผชิญหน้ากับนาย
Evans ในชั้นศาล เด็กมีความตกใจกลัวนาย Evans มากจนกระทั่งไม่สามารถเบิกความในคดี
ได้เลย จึงขาดพยานหลักฐานที่จะลงโทษนาย Evans การที่นาย Evans ถูกปล่อยตัวไปในการ

⁴⁶ จิตรกรรณ์ วันสพวงศ์, "ข่มขืน แผลร้ายรารานของเพศที่มีเชื้อพรหมจรรย์," สยามรัฐ
สัปดาห์วิจารณ์ (3-9 พฤศจิกายน 2534): 13.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁹ Spencer, "Child Witness, Video-Technology and the Law of
Evidence," p.76; Spencer, "Child Witness, Corroboration and Expert
Evidence," p.239.

กระทำความผิดครั้งแรก ทำให้นาย Evans ไปกระทำความผิดอีกจนถูกจับได้และถูกลงโทษจำคุกไปนั้นก็เพราะกฎในการรับฟังพยานหลักฐาน ขาดความยืดหยุ่นที่จะนำมาปรับใช้กับพยานที่เป็นเด็ก เช่น การยืนยันที่จะรับฟังคำเบิกความจากเด็กเท่านั้น ไม่ยอมรับฟังพยานนอกเล่า การสืบพยานในศาลที่มีลักษณะเป็นทางการเหมือนที่ใช้สืบพยานโดยทั่วไป รวมทั้งไม่ยอมรับวิธีการในการสืบพยานอื่น ๆ ที่ทำให้เด็กสามารถเป็นพยานได้ดียิ่งขึ้น⁵⁰

กรณีที่สองเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรัฐโคโลราโด ปี 1983 เป็นกรณีที่เด็กผู้หญิงคนหนึ่งชื่อว่า Susie อายุ 3 ขวบ ได้ถูกคนร้ายลักพาตัวไปโดยได้พาเธอขึ้นรถไป และได้พาเธอไปโยนทิ้งเอาไว้ในหลุมซึ่งอยู่กลางป่า ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้ตามตัวเธอพบในเวลาต่อมา Susie ได้รับบาดเจ็บทางร่างกายเล็กน้อย⁵¹ และจากการสอบสวนเธอภายหลังก็ได้ทราบว่า เธอถูกคนร้ายที่ลักพาตัวไปกระทำความผิดทางเพศต่อเธอ แต่ไม่ถึงกับข่มขืนกระทำชำเรา เพียงแต่ทำอนาจารเท่านั้น⁵² แต่อาการที่สำคัญที่ Susie ได้รับอาการทางจิต คือ เธอมีความหวาดกลัวและตื่นตระหนกมากต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเธอ คนร้ายที่ลักพาตัวเธอไปได้ถูกจับตัวได้ในเวลาต่อมา มีการสอบสวน Susie 4 ครั้ง ก่อนพิจารณาตัดสินศาล ซึ่งในครั้งที่สี่ได้มีการบันทึกวิดีโอเทปเอาไว้ และมีการใช้วัสดุจำลองของเล่น เช่น ตุ๊กตา บ้านจำลองหลังเล็ก ๆ รถยนต์เด็กเล่นที่จำลองขึ้นให้ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ที่ Susie ประสบมามากที่สุดเพื่อช่วยทำให้เธอให้ข้อเท็จจริงที่เธอถูกลักพาตัว ซึ่งในการบันทึกเทปวิดีโอในการสอบสวนครั้งนี้ปรากฏว่า Susie สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เธอประสบมาได้ดีมากกว่าการสอบสวนโดยวิธีการธรรมดาสามครั้งแรก⁵³

เมื่อถึงขั้นศาลพิจารณาของศาลเกิดปัญหา Susie สามารถไปเบิกความเป็นพยานในศาลได้หรือไม่ เพราะว่าเธอมีอายุน้อยและยังมีความหวาดกลัวและความตื่นตระหนก

⁵⁰Spence, "Child Witness Corroboration and Expert Evidence," p.239

⁵¹Jones, "The Evidence of a Three-Year-Old Child," p.677-678.

⁵²Ibid., p.679

⁵³Ibid.

ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเธอ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก (Child's Psychiatrist) ได้ให้ความเห็นว่า Susie มีความทุกข์ทางจิตใจมากต่อประสบการณ์ที่เธอได้รับมาจากการถูกคนร้ายลักพาตัวไปและทำอนาจาร Susie ไม่สามารถเป็นพยานได้ในรูปแบบของศาลที่พิจารณาคดีโดยทั่วไป ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอว่าเธอสามารถเป็นพยานได้ก็ในสภาวะพิเศษที่เหมาะสมกับตัวเธอเท่านั้น ศาลจึงอนุญาตให้ทำการรับฟังพยานและสืบพยาน Susie ในรูปแบบพิเศษ⁵⁴ การสืบพยานของ Susie ได้กระทำที่ห้องไม่ใช่ห้องพิจารณาคดี โดยมีการบันทึกวิดีโอเทปคำเบิกความของ Susie เอาไว้ โดยมีทนายจำเลยและตัวแทนของศาลอยู่อีกห้องหนึ่งซึ่งสามารถมองเห็น Susie ผ่านกระจกที่มองเห็นทางเดียว (One Way-glass) Susie จะมีหูฟังที่สามารถรับฟังคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ และทนายจำเลยก็สามารถถามคำถามผ่านผู้เชี่ยวชาญได้ แต่ผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจของศาล (The Courts' Authority) ที่จะไม่ถามคำถามที่ไม่เหมาะสมสำหรับอายุของ Susie และเป็นคำถามที่เป็นอันตรายต่อเด็ก⁵⁵ (กระทบกระเทือนจิตใจหรือสร้างความหวาดกลัว สับสน แก่เด็กมากขึ้น) การเบิกความของ Susie ในลักษณะพิเศษดังกล่าวปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ คือ Susie ไม่มีความกดดัน ความเครียด ในการเบิกความมากนักและสามารถให้รายละเอียดข้อเท็จจริงได้ใกล้เคียงกับปากคำที่เธอได้ให้ชั้นสอบสวน ต่อมาจำเลยได้รับสภาพและปรากฏว่าข้อเท็จจริงที่จำเลยรับสภาพนั้นก็เหมือนกับข้อเท็จจริงที่ Susie ได้ให้ปากคำและเบิกความทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณา⁵⁶

จากกรณีทั้งสองกรณีจะเห็นได้ว่า กรณีแรกซึ่งเป็นคดีของนาย Evans นั้น การกระทำผิดครั้งแรกของนาย Evans ไม่สามารถเอาผิดแก่นาย Evans ได้ เพราะการรับฟังและการสืบพยานเด็กที่เป็นผู้เสียหายในคดีนี้อาจกระทำได้โดยการรับฟังและสืบพยานแบบปกติธรรมดาจนเป็นเหตุให้นาย Evans ถูกปล่อยตัวออกไปกระทำความผิดครั้งต่อ ๆ ไปจนถูกจับตัวได้ภายหลัง ส่วนกรณีที่สองเด็กหญิง Susie ถูกลักพาตัวไปและถูกกระทำอนาจารนั้นเป็นกรณีที่ตรงข้าม ก็เพราะว่ากฎหมายของรัฐโคโลราโดได้มีความยืดหยุ่นที่ศาลมีอำนาจสั่งให้มี

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Ibid., p.680.

การสืบพยานเด็กได้ในรูปแบบพิเศษที่เหมาะสมกับเด็ก⁵⁷ จน Susie สามารถเบิกความเป็นพยานได้

กรณีทั้งสองกรณีแม้จะเกิดในประเทศอังกฤษหรืออเมริกา ซึ่งอาจมีรายละเอียดในกฎหมายวิธีพิจารณาความแตกต่างไปจากประเทศอื่น ๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วย แต่ก็ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาในเรื่องแนวคิดพื้นฐานร่วมกัน กล่าวคือ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการรับฟังและการสืบพยานในคดีอาญาในปัจจุบันไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก เพราะในคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กไม่ว่าเด็กจะเป็นจำเลยหรือเป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยานในคดี จะต้องมีการบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กโดยเฉพาะที่จะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาวะของเด็กที่มีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังในกรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดในคดีอาญาก็มีการบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กโดยเฉพาะแล้ว ดังนั้น ในคดีอาญาที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยานในคดี ก็ควรต้องมีการบวนการในการรับฟังและการสืบพยานเด็กโดยเฉพาะเช่นเดียวกัน เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญาและเพื่อปกป้องคุ้มครองเด็ก

---

⁵⁷Ibid., p.681